

discept. 245. num. 37. & sequitur. tunc inanis labor est de dotis peculiari privilegio inopere, quoniam si quocumque alio casu cessat prohibitio, fortis cessat in dote; ideoque evagatoria nimis esset inspectio alijs occasione forensium negotiorum habita super hujusmodi Statutorum efficacia contra ecclesiasticos activè, & passivè, vel super eorumdem indefinita intelligentia, cum hæc dotis peculiatem tractatione non periciant.

- 3. Strictè igitur ad materiam dotis distinguendum est; aut enim versamur in primo casu prohibitionis matrimonii, & de illo ceteris relatis agit Boss. de matrimonio, cap. 11. §. 17. & cadit tractatio in sua materia sub tit. de matrim. In secundo autem casu prohibitionis alienandi in genere, aut bona dantur inestimata, & tunc certum est dotem non comprehendit sub Statuto; quidquid enim sit de illa questione, an sub Statuto generali prohibitorio, ac odioso comprehendatur causa dotis abque speciali mentione necne; unde tenentes negativam hanc rationem assignant, quæ aliz concludentes rationes concurrunt.

Una est, quod ab hujusmodi prohibitione censetur exceptus casus dotis, tanquam necessarius ex ratione textus in l. fin. Cod. de litigiosis, & Auth. res que, Cod. com. delegat. Clar. lib. 5. pract. crim. q. 81. Statuto 5. n. 9. Boss. dist. 3. 17. n. 241. & in specie obligationis jurisdictionalium, vel aliorum bonorum ad favorem forensium ex causa dotis non obstantibus Constitutionibus Sacerdotum, & Clem. VIII. ac aliorum Pontificum, Rota decis. 328. n. 5. & sequitur p. 5. rec. & est regula generalis, ut alienationis de voluntario, & est regula generalis, ut alienationis prohibito non comprehendat casum necessarium, sed intelligatur de voluntario, l. peto, §. pro edum, de legat. 2. l. alimentatus, ff. famul. erciscund. & confirmatur que habentur in materia eumphyteutica disc. 147. & altera quia cum dotis inestimata dominium remaneat penes mulierem, non dicuntur in forensium, vel alijs prohibitorum transferri bona, ut in puncto talium Statutorum Altogr. conf. 3. n. 35. lib. 1. & latius Censal. ad text. in l. unis, C. si quis Imper. §. 30. num. 46. cum sequitur etiam mulier ad viri domicilium se conferat, quoniam nuptia extra patriam, judicialibus exceptis, ac illis que retrahunt ab obsequio viri, retinet in reliquis ubi favorabilibus patriæ civilitatem, Bart. in l. fin. §. item rescriptum, num. 5. & sequitur ff. de municip. Tiragu. alios congerens in l. 1. consubial. sub num. 37. Cyriac. contr. 292. n. 33. & sequitur Merlin. decis. 228. n. 1. Rovit. dec. 75. ubi bene quod efficitur etiam civis patriæ quæ cum distinctione favorabilium ab odiosis distat, atque cum distinctione favorabilium ab odiosis distat, mittit Altogr. d. conf. 97. num. 15. & sequitur 31. 41. 112. & sequitur lib. 1. & habetur ubi tit. de regal. disc. 83. Ac etiam confirmatur ratio deducta disc. 146. ut fenda per ipsammet mulierem in dotem inestimata dari in dotem inestimata, abque tamen lucro, cujus pactum alijs adjectum vitatur.

Contrarium tamen videtur dicendum in præsentem, quoties pactum lucris ex more Regionis necessarium reputatur, quia nempe ita frequentius matrimonia contrahi soleant, neque abque hujusmodi pactis facile reddatur virum invenire; militat enim in hoc casu præmissa ratio alienandi ex causa necessaria, secus autem si pactum à consuetudine non requisitum omnino voluntarium dici valeat, quia tunc nulla ratio subesse videtur, cur Statutaria prohibitio cesset, cum sit alienatio merè voluntaria, quam neque ipsius dotis favore subfineri dicitur est supra, isto autem casu pactum hujusmodi remanere vitatum dicendum est, ut in feudis est dictum, ex regula generali, ut pacta non respiciant substantiam, sed accidentia, videntur, & non vitentur.

Porro si bona dantur in dotem æstimata ea vera æstimatione, quæ facit emptionem, & tunc, cum utraque præmissa ratio desit, dicendum est omnino prohibitionem intrare, quia cum tunc dos in pecunia constituta dicatur, atque bonorum assignatio potius venditionem, vel puram donatio-

nem in solutum sapiat cum translatione totalis domini in vitum forensium, vel alijs prohibitum, hinc proinde Statutum de plano intrare videtur, neque mulieris civilitas aliquod operari potest, quom nullum dominium apud eam remaneat, neque aliqua necessitas cogat ad ita contrahendum, cum imò dotis natura, ac mulieris indemitati magis conveniat bona in speciem tanquam fundum dotalem pro dote assignari, ideoque nec in acquisitionem libertatis præjudicium matrimonii fieri dicitur, ut etiam supra disc. 146. de feudis dictum est.

Si verò de facto æstimata bona data fuerint, dubium autem sit, an agatur de vera æstimatione operante venditionem, vel potius de impropria, ut sciatur rei valor, & tunc capienda est interpretatio pro validitate actus juxta regulas generales delicti, ac nullitatis in dubio exclusivas, quamvis ad alios effectus regula sit, ut in dubio præsumatur æstimatio vera; sed si clarè sonet æstimatio in emptionem, & venditionem, tunc duplex intrat inspectio, una quoad penam à Statuto illatas, & altera quoad interesse partium contrahentium.

Primo respectu vix potè dari posse casum in casibus pœnarum, sive sit pater, vel frater, qui dotem constituit, sive fortius ipsamet mulier, ex deductis per Eugen. conf. 81. nu. 14. cum sequitur lib. 1. Ricc. in prax. var. resol. 107. Dian. par. 1. tract. de immum. Eccles. resol. 56. cum alijs per Boss. ubi supra, nisi extrinseca concurrant inditia, & præsumptiones fraudis, quia cum certa sit regula, ut alienatio ex causa dotis non sit in Statuto comprehensa, dicta verò limitatio proveniat ex iuris subtilitate non omnibus nota, per quam bona, quæ per partes in dotem dantur, ob æstimationem, dari dicuntur potius titulo venditionis, seu donationis in solutum, ita ut prohibitorie partes operari poterint actum non esse prohibitorum, intrat regula, ut quælibet causa etiam falsè opinata excuset à pœna.

Secundo respectu videtur datur casus hujusmodi pœnarum, quæ cum actu sit nullus, ita ut vir dominium bonorum in eam translatum pretendere non possit, neque mulier ad quantitatem, seu pretium actionem habere, at tamen quoad reliqua, præsentiam quoad fructus à viro perceptos constante matrimonio, effectus eidem, quoniam aut dicimus, ut vitata æstimatione, dos in ipsis bonis inæstimatis censeatur constituta, & utique illarum fructus rectè vir fecit usque, aut dicimus, & veritas ut firma manente constitutione dotis in quantitate, tanquam contracta primo loco initio, vitietur subsequentibus bonorum datio in solutum tanquam secundum contractus in præcedentis executionem gestus, ita ut ab initio vir pro dote censetur creditus pecuniarius, & tunc quia speciale est in dote, ut ex credito etiam pecuniario fructus, seu usura in restitutionem onerum matrimonii debeantur, quare licet fructus ex pignore percipi possint, ad text. in cap. alibrer. de usuris, dicitur, si vir hujusmodi bona possedit, fructusque percipit, fecit illos suos tanquam fructus pignoris loco usurarum, ex pecunia usurarum petir, cum raro, & de feudis dicta sunt dicta discurs. 146. Et si non percipit, adhuc illos loco dicitur usurarum petir, cum raro, & de feudis dicta sunt dicta discurs. 146. Et si non percipit, adhuc illos loco dicitur usurarum petir, cum raro, & de feudis dicta sunt dicta discurs. 146. Et si non percipit, adhuc illos loco dicitur usurarum petir, cum raro, & de feudis dicta sunt dicta discurs. 146.

Quare solus presentis inspectionis effectus erit pro tempore soluti matrimonii, quando si vir bonorum æstimatorum dominus effectus esset, fructus jure domini perciperet, nec pro dotis retarda solutione ad quidquam teneretur, nisi concurrentibus necessariis requisitis ad cursum usurarum in quocumque credito dissolutorum, nisi dicamus, adhuc etiam in isto respectu effectum sonare in idem, quoniam cum creditum pecuniarium dotis tali casu provenire dicatur ex pretio bonorum, quæ in virum ex quadam subintellecta venditione alienata censetur, parit etiam fructus recompenfativos ad mensuram fructuum ex eisdem bonis perceptorum, ex equitate l. curabit, Cod. de abhonor. emp. cum nulla substat ratio, cur tali casu vir à quolibet emptione differat, retinendo rem, & pretium, excepto solo casu annalis dilationis, quoniam lex viro ad restituendam dotem in quantitate tribuit, sicuti enim pendente dilatione, nisi fructus hujusmodi recompenfativi conveniantur, non debentur, quia dilatio est pars pretii, ita à pari.

In tertio autem, & ultimo casu Statutorum expressè prohibentium bona dari in dotem exteris, vel alteri personarum generi, si Statuti prohibitio est generalis comprehensens cujuscumque generis bona tam stabilia, quam mobilia, ac pecunias, & jura, & tunc quia videtur ita hujusmodi Statuta

rura respicere primam speciem Statutorum prohibentium contrahi matrimonia, ideo de illis dicendum idem, quod de illis habetur in dicta sua materia sub tit. de matrimonio; licet enim dos ad matrimonium non sit præcisè necessaria, at tamen quia moraliter, ac frequentius est talis, cum non soleant matrimonia contrahi sine dote, hinc proinde idem est prohibere dotis genericam constitutionem, ac ipsamet matrimonium.

Si verò prohibitio ad certam bonorum qualitatem, seu speciem est restricta, quia nempe prohibitum fit dari exteris etiam ex causa dotis bona jurisdictionalia, seu generaliter stabilia, & tunc cum Statutaria dispositio potius Reipublicæ bonum, ac rationabilem conservationem hujusmodi bonorum inter subditos, quam irritationabile odium nuptiarum cum exteris continere videatur; neque exinde libertati matrimonii præjudicium caufatur, quoniam rectè poterit mulier hæc bona possidere, atque forensi collocari cupiens, illa per hoc capaci distrahere, atque pretium dare in dotem; hinc proinde indubitata videtur talium Statutorum validitas, ac efficacia quoad nullitatem actus, atque ad cogendam mulierem extra patriam jam nuptiam ad ponendum bona extra manus incapaces.

Et ex eisdem rationibus etiam videtur certum locum esse potius per Statutum inestimatis, quia si est validum, & servandum, ergo luendum est jure pro illius observantia adjecta, irridicibilis enim esset ea lex, quæ inobservantem haberet impenitios; ideoque hodie est extra controversiam, ut pote hodie decisum per Constitutionem Urbani VIII. de anno 1637. & aliam confirmatoriam Innocentii X. de anno 1650. in quibus nominatim vir pœnis prohibetur dari in dotem forensibus bona jurisdictionalia, & stabilia sub gravibus pœnis, ergo declaratur ut à Papa, cui libertatis matrimonialis defensus principaliter incumbit, has leges non esse tali libertati præjudiciales, ut advertebat aliam occasione jurisdictionalium d. disc. 146.

Sed nunquam, vel raro datur casus hujusmodi pœnarum, quia cum ut plurimum illis casibus pœna percutiat ipsamet puellas bonorum dominas, quibus vel ratione minoris ætatis, vel ratione ignorantie, seu reverentie majorum, alique de causis in histerminis concessis per Cyriac. d. contr. 291. 448. 449. & 451. competit restitutio in integrum, ideoque ita redduntur excusabiles à pœna, à qua de facili admittitur excusatio; aliud enim est arcere à lucro, aliud verò præservare à damno, & pœna, juxta ea, quæ in proposito habentur sub tit. de matrim. ideoque de super non multum videtur immorandum, dum matrimonii, vel accessionis tractatus potius congrua est, quam doli, quæ nil in hac re videtur habere peculiare; licet etenim queri soleat, an mulier forensi queratur actio ad bona prohibita pro restitutione dotis, superflua tamen videtur questio; cum quia mulier acquirat viri civilitatem, ideoque civis efficitur, ex deductis per Rovit. d. decis. 75. Altogr. d. conf. 93. & Cyriac. locis allegatis; tum etiam quia mulier agens pro restitutione dotis non contendit de bonorum dominio ad effectum acquisitionis, vel retentionis, sed de simplici hypotheca ad effectum distractionis, quæ rectè in cives, & capaces, prout quælibet alia resposita sub hæc, distrahari potest.

ANNOT. AD DISC. CXLIX.

De prohibita alienatione in forenses agit disc. 77. & 83. de Regal. discurs. 39. de alien. & contrah. prohib. hoc tit. in Tit. disc. 194.

Constitutio dotis, an requirat scripturam, vel aliam formam ad ejus constitutionem, & probationem, & quando dicatur constituta ipso jure muliere simpliciter primò, vel secundo nubente.

S U M M A R I U M.

- 1. Dotis constitutio non requirit scripturam publicam, sed per privatam, vel etiam sine scriptis, & alios generales probationis modos probari potest.
- 2. Per conjecturas etiam, & præsumptiones probatur.
- 3. In quo sit privilegiata doti in materia probationum, & quomodo ab alijs materijs differat.
- 4. Quomodo procedendum in hujusmodi probationibus attendendis, & de conjecturis exclusivis, seu contrariis.
- 5. An simplex promissio de constituendo, vel verba enunciativa probent dotis constitutionem.
- 6. Instrumenta dotalia, an possint in Regna reassumi in

forma probante cum minori solemnitate quam solita.

- 7. Solemnitates Statutaria requisita in instrumentis, & contrahibus, an requirantur in dote.
- 8. Mulieri secundo nubenti censetur ipso jure constituta eadem dos matrimonii præcedentis.
- 9. Etiam si mulier sit minor, prima dos valide constituta censetur etiam constituta secundo viro abque alia solemnitate.
- 10. Quia ubi prima dos esset excessiva, an prima dispensatio proset etiam pro secundo matrimonio.
- 11. Si prima dotis constitutio facta sit occasione matrimonii nulli, an tunc procedat regula.
- 12. Solemnitates requisita à Statuto in prima constitutione, an sufficiant pro secunda constitutione tacita.
- 13. Si pro primis nuptiis dedit omnia bona in dotem, an eadem dos censetur repetita pro secundis.
- 14. In secunda tacita constitutione, an censetur repetita omnia pacta, omnesque conditiones primæ.
- 15. Si prima dos constituitur in quantitate, quæ deinde sit mutata in speciem, an secunda dos censetur constituta in quantitate, vel specie.
- 16. Ex parte Statuto, ut mulier simpliciter nubens censetur dedisse omnia bona in dotem, si pro priori matrimonio constituta fuit certa dos, an hæc, vel potius omnia bona censentur data pro secundo.
- 17. An augmentum dotis censetur etiam datum secundo viro in dotem, & n. 24.
- 18. Si primum matrimonium sit carnale, secundum vero spirituale, an tota prima dos censetur repetita pro secundo.
- 19. Conclusio, ut prima dos censetur secundo viro constituta, an procedat viro sciente, & qualis scientia requiratur.
- 20. Procedit item dicta conclusio in dote proxima, id est constituta pro matrimonio proxime præcedenti.
- 21. Item procedit conclusio in dubio ex sola iuris præsumptione, non concurrentibus contrariis probationibus, vel præsumptionibus, & quæ conjecturæ sufficiant.
- 22. Prout non procedit in prejudicium filiorum primi matrimonii, quod declaratur.
- 23. Palla prima dotis, an possint alterari in secundo matrimonio in prejudicium filiorum remissa.
- 24. An lucra dotalia, & augmentum ex primo matrimonio restantia veniant sub dote secundæ matrimonii.
- 25. Alie limitationes remissive.
- 26. Prima dotis constitutio in dubio non præsumitur, nisi probetur, ideoque mulier primo loco simpliciter nubens non censetur ejus bona in dotem dedisse, quia matrimonium esse potest sine dote.
- 27. Idque verum etiam si mulier diu passa esset ejus bona à viro possideri, & administrari.
- 28. De conjecturis, ex quibus dotis constitutio excluditur, ac censendum est dotem non esse constitutam.
- 29. Si inter duos fratres sit sororum permutatio, quia unus queat sororem alterius, & an censetur hinc inde aliqua dos constituta.
- 30. De conjecturis, ex quibus tacite dos censetur constituta in omnibus bonis, vel eorum parte.
- 31. Bona mulieris sepe descripta solent sub nomine viri, & ideo eorum descriptio in estimo sub nomine viri non facit dotalia.
- 32. Dos constituta occasione alterius matrimonii non effectivatur, an censetur tacite constituta pro eo matrimonio, quod deinde contractum fuit.
- 33. Per que verba dantur dotis constitutio, seu assignatio remissive.
- 34. Si mulier est dives, & potest sibi dotem constituere, at tamen contracto matrimonio non potest vir eam cogere ad dotem sibi constituendam.
- 35. An tali casu vir possit uxori denegare alimenta, vel etiam expellere.

D I S C O C L.

Cum dos in materia probationum non habeatur in iure coangulata, sed quodammodo potius privilegiata, constituitur merito potest regula generalis, ut quemadmodum ceteri contractus, nedum per scripturam publicam, sed etiam per privatam, an sine scriptis per testes, alioque probationis modos justificari possunt, ita possit etiam dos; Unde propterea textus in l. ad exactionem, & l. cum citra, Cod. de dot. promiss. & l. unica §. & nterius, vers.

causa apud eundem, ubi tamen observatum fuit leves conjecturas non esse admittendas, ita ut nisi sint efficaces, adeo- ut animum verisimiliter fudeant ad ita credendum, non veniat a regula recedendum.

Inter alias autem conjecturas videtur illa, quam post alios allegatos magnifici Cyriac. dicta controversi. 527. & seqq. resultans ex conjugum inaequalitate, quae implicite admittitur in dictis decisionibus Bononien. dum ex solo facto fuit in eis enervata; Atque ad conjecturarum pondus judicandum, per prudentem iudicem considerandum est, an recessus a prima dotis taxa contineat favorem mulieris, & filiorum primi matrimonii, ita ut potius prudentiam, & bonam fidem continere dicatur, vel e converso fraudem, ac prohibita donationem erga secundum virum sub dotis colore; Si enim versaremur in primo casu, tunc faciliores, ac debiliores conjecturas admittende venient, quam in secundo, de quo agebatur in dictis decisionibus, in quibus merito ita rigorose processum fuit; quoniam prima dos notabiliter aucta, & augmenti declaratio facta erat constante matrimonio, ac post notabile tempus, quo initum fuerat, in eademque causa sunt decisiones apud Barbat. decif. 274. & 873. quatuor sunt ad praecedentis revocatoria.

Quarto limitatur, ut non procedat regula, quoties ex ea praedictum filius primi matrimonii in fraudem l. hac edita C. de secund. nupt. parari potest, quia nempe prima pacta, vel laci Statutum tale lucrum vitio deserant, quod si eadem dos cum eisdem pactis repetita censetur, plus consequetur secundus vir, quam quilibet ex filiis primi matrimonii, ut ex Bar. dicta quest. 7. & alii Menoch. dicta praesumptio 6. num. 32. Mantie. dict. tit. 15. num. 14. Bossi. d. cap. 8. numer. 138. & Franc. de dicto cap. 8. numer. 86. cum seqq. bene Coccin. decif. 388. numer. 1. Etiam si mulier diu passa esset a viro bona eius retineri, ac administrari, quia non per hoc dotis constitutio resultat. Menoch. numer. 73. Cyriac. ibidem. num. 16. Fortius vero ubi pro non constitutione concurrant conjecturae, quarum aliquae considerantur per Menoch. ex numer. 66. inter quas ea solet esse praecipua, ubi mulier certa bona specialiter pro dote assignasset, nam tunc ex huiusmodi expressione excluduntur alia non expressa, Menoch. numer. 72. Mantie. dict. tit. 13. numer. 35. Rot. decif. 324. num. 12.

Quare si (ut frequenter contingere solet) inter duos fratres fiat fororum permutatio, quia nempe ego accipiam in uxorem fororem tuam, & tu accipias meam absque aliqua dotis constitutione, non per hoc tamen dicitur dos constituta, ex iam declaratione, quod matrimonium sine dote consistere potest, ut bene Hieronim. Constituit. Regni ut de successibus, verba conjugata, sequuntur de Marinis resolut. quotid. 126. lib. 1. numer. 39. Bortiglier. de success. ab intestat. Theor. 180. numer. 25. & habetur alibi; sed quando constituitur, tunc etiam si non constat de solutione hinc inde, illa censetur inesse per mutam compensationem ita factam ad evitandum inanem circuitum, ut per Fontanell. decif. 561.

Procedit haec regula in dubio, secus autem ubi concurrant conjecturae ex quibus elici valeat mulieris voluntas dandi omnia bona, vel eorum partem in dorem, atque ad hunc effectum impeditae probationes, ac leviores conjecturae admittuntur, ut dictum est supra, & late comprobatur Citiacus dicta controversi. 19. num. 17. & seqq. Non quia dos in materia probatorum sit privilegiata; sed ob magnam praesumptionem resultantem ex iplo contractu matrimonii, quod sine dote contrahi non solet, ita ut aliae probationes, vel conjecturae, potius pro adminiculo istius praesumptionis, quam pro integra probatione desiderari videantur.

Coniecturae autem quales sint, referuntur per Menoch. ubi supra, ex n. 79. Mantie. eodem lib. 12. tit. 14. Barbat. dict. e. 3. ex n. 89. & plenè per Bossi. dicto e. 8. an. 96. cum seq. ubi applicationes huius conclusionis observat, ac plures in proposito colligit Cyriac. dicta controversi. 29. et 30. apud quos in casus eorumque diversa postulant; In conjecturalibus enim, ut alias dictum est, certa regula dari non potest, sed totum residet in iudicis arbitrio, pensatis facti circumstantiis, ex quibus saepe contingit, ut eadem conjectura numero, in uno casu mereatur admitti, & in alio reprobari, quia personarum qualitas, mox Regionis, vel aliae circumstantiae ita fudeant, ut quotidie quoque praesertim in pensatis incerta materia ultimam voluntatem, ex frequenter deductis sub tit. de fideicommissis.

Inter coniecturas vero ad praedictis enumeratas, ea praesertim

ditum esse censetur; Et contra vero si prima dos una cum augmento congruam secundo coniugi dorem constituat, & tunc quia per augmentum a primo viro inaequali factum ita videtur effecta unica dos congrua qualitati mulieris, quatenus aequales nuptias contrahere vellet, ideoque dicendum videtur totam dorem pariformiter esse regulandam. Et quidem ut experientia notum est, ille videtur principalis finis explicandi haec augmenta a viris inaequalibus, praesertim a tate, vel valetudine, ut ita mulier pro ulterioribus nuptiis aequalibus congruam dorem habere valeat.

Aliae limitationes, seu declarationes dictae regulae videri possunt apud Menoch. & Mantie ubi supra, ac alios relatos ab eis, cum praemissis uti frequentiores, & foro magis accommodatas adnotasse hic sufficere debeat.

Ubi vero tractatur de primis nuptiis, & consequenter de prima dote, cujus nomen, ac essentia derivant a matrimonio, & tunc negativa, ut nempe constitutio dotis non presumatur, nisi probetur, proindeque mulier ita simpliciter nubens non censetur ejus bona viro in dorem tradidisse, nec in toto, nec in parte, & five sit minor, five maior, glof. in l. mulier bona, ff. de iur. dot. Bar. dicta quest. 7. cum aliis late cumulat, Menoch. dicta praesumpti. 6. n. 54. Mantie. de tacit. lib. 12. tit. 13. num. 8. & seqq. Barbat. de divis. fructuum. part. 2. cap. 3. num. 88. per quos iura, & rationes expenduntur cum repositionibus ad obiecta, ideoque satis est ad eos habere relationem, ne in conclusione passim hodie recepta, & plana, inani labore diu veniat immorandum. Eamque talem admittit Rot. decif. 62. post Merlin. de pignor. num. 4. Cyriac. controversi. 29. num. 14. & seqq. Fontanell. de pact. cl. 5. glof. 7. num. 26. Barbat. in l. 1. sol. matr. part. 2. num. ult. late Bossi. dicto cap. 8. numer. 86. cum seqq. bene Coccin. decif. 388. numer. 1. Etiam si mulier diu passa esset a viro bona eius retineri, ac administrari, quia non per hoc dotis constitutio resultat. Menoch. numer. 73. Cyriac. ibidem. num. 16. Fortius vero ubi pro non constitutione concurrant conjecturae, quarum aliquae considerantur per Menoch. ex numer. 66. inter quas ea solet esse praecipua, ubi mulier certa bona specialiter pro dote assignasset, nam tunc ex huiusmodi expressione excluduntur alia non expressa, Menoch. numer. 72. Mantie. dict. tit. 13. numer. 35. Rot. decif. 324. num. 12.

Quare si (ut frequenter contingere solet) inter duos fratres fiat fororum permutatio, quia nempe ego accipiam in uxorem fororem tuam, & tu accipias meam absque aliqua dotis constitutione, non per hoc tamen dicitur dos constituta, ex iam declaratione, quod matrimonium sine dote consistere potest, ut bene Hieronim. Constituit. Regni ut de successibus, verba conjugata, sequuntur de Marinis resolut. quotid. 126. lib. 1. numer. 39. Bortiglier. de success. ab intestat. Theor. 180. numer. 25. & habetur alibi; sed quando constituitur, tunc etiam si non constat de solutione hinc inde, illa censetur inesse per mutam compensationem ita factam ad evitandum inanem circuitum, ut per Fontanell. decif. 561.

Procedit haec regula in dubio, secus autem ubi concurrant conjecturae ex quibus elici valeat mulieris voluntas dandi omnia bona, vel eorum partem in dorem, atque ad hunc effectum impeditae probationes, ac leviores conjecturae admittuntur, ut dictum est supra, & late comprobatur Citiacus dicta controversi. 19. num. 17. & seqq. Non quia dos in materia probatorum sit privilegiata; sed ob magnam praesumptionem resultantem ex iplo contractu matrimonii, quod sine dote contrahi non solet, ita ut aliae probationes, vel conjecturae, potius pro adminiculo istius praesumptionis, quam pro integra probatione desiderari videantur.

Coniecturae autem quales sint, referuntur per Menoch. ubi supra, ex n. 79. Mantie. eodem lib. 12. tit. 14. Barbat. dict. e. 3. ex n. 89. & plenè per Bossi. dicto e. 8. an. 96. cum seq. ubi applicationes huius conclusionis observat, ac plures in proposito colligit Cyriac. dicta controversi. 29. et 30. apud quos in casus eorumque diversa postulant; In conjecturalibus enim, ut alias dictum est, certa regula dari non potest, sed totum residet in iudicis arbitrio, pensatis facti circumstantiis, ex quibus saepe contingit, ut eadem conjectura numero, in uno casu mereatur admitti, & in alio reprobari, quia personarum qualitas, mox Regionis, vel aliae circumstantiae ita fudeant, ut quotidie quoque praesertim in pensatis incerta materia ultimam voluntatem, ex frequenter deductis sub tit. de fideicommissis.

Inter coniecturas vero ad praedictis enumeratas, ea praesertim

serim solet in foro esse frequens, ubi mulieri a patre, vel alio pro contractu, vel ultimam voluntatem constituta esset dos in certa quantitate, tunc enim simpliciter nubendum videtur illam dedisse viro in dorem, juxta conf. Ruin. 224. num. 5. & seqq. lib. 1. cuius opinionem viorem dispuis Beroli oppositioibus probant Menoch. dicta praesumpti. 6. ex num. 89. & Bossi. ibid. num. 101. & canonizavit Rot. dict. decif. 62. num. 6. post Merlin. de pignor. Quod sane intelligendum est, ubi certa quantitas est jam taxata, secus si relictus est dos in genere, si enim sola generica dotis destinatio sufficeret, tunc inanis esset regula, quoniam semper mulieribus, vel a iure, vel ab homine dispositum est congruam dorem praestari.

Item inter alias conjecturas, ea per supradictos ponderari solet, si bona in estimo sub nomine viri, ac tamquam sua descripta sint; Quod tamen eatenus esse admittendum, quatenus de mulieris certa scientia, & consensu talis descriptio facta sit, secus si solo facto viri, vel relictus estimam, seu etiam ipsius mulieris, sed ad alium finem, multoties enim iura, & bona uxoris sub nomine viri describi solent pro simplicis administratione, ut advertit Rot. coram Duran. decif. 197. num. 4. & decif. 245. num. 2. in Romana pecuniaria 7. Maii. 1649. coram Celsis. quod autem, inter suas decif. 63. num. 8.

Sed quid dicendum fit in casu medio inter duos principales iam discussos, quia nempe agitur quidem de primis nuptiis, sed non de dote omnino nova, puta quia occasione alterius matrimonii inestatuati dos fuerit alius constituta, seu promissa, videtur ille casus cum primo connectendus adinstar desumpti nubenstriplis ratione; Primum quia sicut regula desumpti ex l. dorem procedit etiam si occasione matrimonii nulli, & putativi dos constituta sit, sic a pari, cum inter nullum, & inefficaciam probabilis ratio differrent ne dignoscatur; Secundo (& haec est ratio primae rationis) quia dotis constitutio facta etiam occasione sponsalium de futuro, vel matrimonii quod non habuit effectum, sita manet pro ulterioribus nuptiis, neque minus; vel alterati potest, ita ut dicatur ex ea mulieri ius quaesitum, ut infra, decif. 252. ergo inrat dicta ratio l. dorem, ut constitutio dotis occasione alterum nuptiarum non sit nova, sed continuatio antiquae; Et tertia quia si ex certa taxa de futura dote facta per patrem, vel alterum resoluta conjectura exclusiva regulae negativae, ut proximè supra, multo fortius ex constitutione iam facta quamvis inefficacata.

Per quae autem verba inducatur dotis assignatio, seu constitutio, agit Menoch. dicta praef. 6. num. 84. & seqq. & habetur infra, disc. sequenti, occasione videndi quomodo ex promissione oriatur effectus efficax; ibi enim dicta videtur etiam praesentem in hac parte convenire.

Posto autem, juxta secundam regulam, vel limitationes primae, ut scilicet in dubio dos non censetur constituta, tunc opportune dubitatur, an mulier quae bona possidet cogi valeat a viro, qui in matrimonii contractu de dote non curavit ad fedotandum; Et quamvis ex Soccin. conf. 80. num. 26. libr. 4. incidenter id asserente, incidenter quoque affir mativam uti claram supponere videatur Altograd. conf. 34. num. 51. lib. 1. atque hanc positive teneat Picus ad Stat. Urbis glof. 7. num. 237. Attamen verior ac recepta est negativa, quia cum matrimonium sine dote consistere possit, ita ut haec ad illud non sit praesertim necessaria, hinc proinde sibi impuget vir, cur matrimonium absque praevia dotis constitutione contraxit, Bartol. dict. quest. 7. num. 2. Bald. in l. fin. num. 11. C. de sent. quae sine certa quant. Menoch. dicta praef. 6. numer. 74. Mantie. alios cumulat, dicto lib. 12. tit. 17. Fontanell. de pact. claus. 5. glof. 7. num. 29. Ac etiam quia expedit mulieri potius non constituisse dorem, ob utilitatem fructuum qui ex bonis percipiuntur, eorumdemque bonorum dominium, & administrationem, quae utilitates praevalem incommo amissis lucris, quod poterat sperari, praesertim ubi illud est reciprocum, quia dictae utilitates sunt certae, dictum vero lucrum est incertum, & speratum, Coccin. decif. 388. num. 4.

Benè verum quod licet haec necessitas non sit praecisa, est tamen causativa, quoties mulier est dives, ac potest sibi dorem constituere, quia si facere non curat, possunt ei per virum denegari alimenta, quinimo & ipsa expelli potest, ut ex Bal. ubi supra, notari certè cumulat per Mantie. & Fontanell. locis citatis; Quod tamen dupliciter temperandum videtur; Primum nempe nisi concurrant conjecturae, ob quas videatur sic actum, ut vir uxorem indotatam ducat propter notabilem puta disparitatem, vel alias

facti circumstantias, ob quas probabile sit, eatenus mulierem ad huiusmodi matrimonium esse inductam, quatenus nulla dos esset constituta, & nihilominus viri matrimonii onerasset teneretur, cum ipsa inaequalitas pretio inestimabilis loco dotis esse videretur; Et secundo, ut possit quidem vir uxori denegare alimenta, vel iudicis officium implorare, ut eam ad illa sibi ex bonis propriis suppeditanda compellat, sed non ab hoc expellere licet, cum matrimonium non propter dorem, sed ob alios fines contractum censetur, quod tamen percutit magis materiam matrimonii quam dotis.

ANNOT. A D D I S C. CL.

Cum est supra, ad disc. 45.

Dos quando ita constituta censetur, quod efficacem actionem tribuat ad eius exactionem; & quae actio, vel remedium tam viro, quam mulieri competat ad dotis exactionem.

S U M M A R I U M.

1. Ex pacto nudo favore dotis oriuntur actio, quae aliis denegatur.
2. Favore dotis in quacunque promissione constituendi, vel restituendi subintelligitur stipulatio; & agi potest ex stipulato tam favore viri, quam mulieris.
3. An privilegium de quo supra, num. 1. sit hodie alicuius utilitatis, vel operationis.
4. Promissio de dote constituenda stat loco confessionis, & parit actionem, & an promissio de donando sit donatio remissa.
5. Simplex promissio non producat favore dotis actionem.
6. Absenti non quaritur actio, nec alter stipulari potest, sed fallit favore dotis.
7. Verba enunciativa, vel propositiva, seu alia generalia, ex quibus arbitrii potest an perfectam voluntatem, vel simplicem voluntatem continent, an producant dotis constitutionem, & efficacem actionem, dantur exempla.
8. An ex verbis commendatitio, & laudem, seu approbationem continentibus inducatur dotis constitutio, quia nempe quis dicat viro talem mulierem habere dorem mille scutorum, &c.
9. Promissio, vel assignatio certae rei, vel quantitatis facta mulieri sine causa an censatur in causam dotis, ita ut actionem producat, distinguuntur plures casus.
10. Muliere, vel alio pro ea simpliciter dante viro aliqua bona, nulla causa expressa, an censantur data in dorem, vel in paraphernum.
11. Promissio incerta, & vaga an valeat, ita ut intelligatur de dote congrua, & actionem producat favore dotis distinguuntur plures casus.
12. In ultimis voluntatibus incerta dispositio subintelligitur favore dotis.
13. Venditio pro certo pretio collata in tertii arbitrium, an valeat, remittitur.
14. Dotis constitutio incerta in tertii arbitrium collata, an valeat.
15. Quid in augmento dotis, an valeat sit incertum, & in alterius arbitrium collatum.
16. An vir habeat actionem consequendi dorem legatam, vel promissam mulieri.

D I S C. CL.

Ubi dos explicitè cum expressa stipulatione constituta est, tunc nullum pro eius exactione peculiariter privilegium desideratur, quia data stipulatione in quocumque contractu resultat obligatio, & successivè actio, quae est filia obligationis; solumque ex dispositione iuris doti conceditur hypotheca, licet a partibus non conventa.

Quo vero ad ordinem iudicii, an scilicet competat via ordinaria, vel executiva, & summaria, habetur alibi, unde propterea praesens inspectio versatur circa dotis constitutionem pacto nudo, seu pollicitatione, aut promissione de dotando factam, seu ex verbis aequivocis, & enunciativis elicita.

Quatenus igitur pertinet ad pactum nudum, licet regulariter nullam pariat actionem, l. juris gentium, § igitur nuda, ff. de pactis, favore tamen dotis ex eo competat actio, ad

